

Omsättning inom tjänstesektorn

2015

HA0101

Innehåll

0	Allmänna uppgifter	2
0.1	Ämnesområde	2
0.2	Statistikområde	2
0.3	SOS-klassificering	2
0.4	Statistikansvarig	2
0.5	Statistikproducent	2
0.6	Uppgiftsskyldighet	2
0.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
0.8	Gallringsföreskrifter	3
0.9	EU-reglering	3
0.10	Syfte och historik	3
0.11	Statistikanvändning	4
0.12	Uppläggning och genomförande	4
0.13	Internationell rapportering	5
0.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	6
1	Översikt	6
1.1	Observationsstorheter	6
1.2	Statistiska målstorheter	8
1.3	Utflöden: statistik och mikrodata	9
1.4	Dokumentation och metadata	10
2	Uppgiftsinsamling	10
2.1	Ram och ramförfarande	10
2.2	Urvalsförfarande	11
2.3	Mätinstrument	12
2.4	Insamlingsförfarande	13
2.5	Databeredning	14
3	Statistisk bearbetning och redovisning	15
3.1	Skattningar: antaganden och beräkningsformler	15
3.2	Redovisningsförfaranden	25
4	Slutliga observationsregister	27
4.1	Produktionsversioner	27
4.2	Arkiveringsversioner	27
4.3	Erfarenheter från senaste undersökningsomgången	27
	Bilaga 1 Introduktionsbrev	28
	Bilaga 2 Frågeformulär	30
	Bilaga 3 Påminnelsebrev	32

0 Allmänna uppgifter

0.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Handel med varor och tjänster

0.2 Statistikområde

Statistikområde: Inrikeshandel

0.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

0.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100
Kontaktperson: Kristina Frändén
Telefon: 010 - 479 43 89
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

0.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100Klostergatan 23
Kontaktperson: Kristina Frändén
Telefon: 010 - 479 4389
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

0.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99), förordning om den officiella statistiken (SFS 2001:100) samt SCBs föreskrifter (SCB-FS 2015:4).

0.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Sekretess gäller för de uppgifter som lämnas in till undersökningen. Uppgifter som behövs för forskningsändamål kan dock efter särskild prövning komma att lämnas ut.

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

0.8 Gallringsföreskrifter

Enligt beslut från Riksarkivet RA-MS 1998:7 kan SCB gallra frågeformulär efter tidigast 12 månader. Observationsregister med registeruppgifter och primärdata överlämnas till Riksarkivet så snart de inte behövs i produktionen. Systemdokumentation bevaras och överlämnas till arkivet. Program och dylikt gallras när de inte behövs för bearbetningar.

Det finns inget tillämpningsbeslut för arkivering och gallring för undersökningen.

0.9 EU-reglering

Omsättning inom tjänstesektorn omfattas av Council Regulation of Short Term Statistics, EG 1165/98 and amended by the regulation (EC) No 1158/2005. Förordningen reglerar bland annat hur statistiken ska tas fram, vad statistiken ska avse och vilka tidsramar som gäller. Månadsstatistik över detaljhandeln levereras senast 35 dagar efter referensmånadens utgång. Kvartalsvis levereras månadsstatistik över övriga tjänstenäringsgrupper, leveransen sker senast 50 dagar efter referenskvartalets slut.

0.10 Syfte och historik

Omsättning inom tjänstesektorn (utom finans- och försäkringsverksamhet) visar månads-, kvartals- och årsvis utveckling för tjänstesektorns omsättning uppdelat på branscher.

Statistiska centralbyrån (SCB) har undersökt omsättningen inom detaljhandeln sedan 1963, då statistiken övertogs från Socialstyrelsen. Socialstyrelsen har tagit fram statistiken från 1948. Idag har SCB en tidsserie över detaljhandeln från 1990. Statistiken har löpande byggts ut med kvartalsuppgifter för de flesta andra tjänstenäringsgrupperna. Från 2008 görs insamling på månadsbasis för samtliga branscher inom övriga tjänstesektorn. Från 2013 har undersökningen bytt metod för kalenderkorrigerings och säsongrensning. Den nya metoden följer praxis för säsongrensning på SCB som är uppbyggd enligt både SCB:s riktlinjer och rekommendationer från Eurostat.

År 2010 påbörjades ett stort projekt med syfte att ta fram en samordnad undersökning för industri- och tjänstesektor. Undersökningen driftsattes i april 2015 och innebär att *Omsättning inom tjänstesektorn* samordnades med flera andra undersökningar med avseende på bland annat urvalsdesign, estimation och insamlingsvariabel. Tidsserien räknades i samband med publiceringen av referensmånad april 2015 om för att undvika nivåskiften och tidsseriebrott.

Omsättning inom tjänstesektorn utgör den huvudsakliga källan till *Tjänsteproduktionsindex* (HA0104).

0.11 Statistikanvändning

Statistiken används av myndigheter, enskilda företag och organisationer för branschstudier, marknadsanalyser och konjunkturbedömningar. Användare är främst Riksbanken, Konjunkturinstitutet, Finansdepartementet samt EU:s statistikorgan Eurostat.

Statistiken används i huvudsak inom SCB som underlag för Nationalräkenskapernas kvartalsvisa konsumtions- och produktionsberäkningar i samband med beräkning av bruttonationalprodukten (BNP) samt för ekonomisk analys.

0.12 Uppläggning och genomförande

Statistiken avser att mäta de kortsiktiga förändringarna i tjänstesektorns omsättning.

Uppgifter om månadsomsättning samlas in i en kombinerad urvals- och totalundersökning som går under namnet *Omsättning inom tjänstesektorn*. Rampopulationen för undersökningen definieras i mars varje år med hjälp av SCB:s företagsdatabas och omfattar företag inom avdelningarna E (*Vattenförsörjning*), G (*Handel*) samt H-J och L-S (*Övrig tjänstesektor*) enligt standarden för Svensk näringsgrensindelning 2007 (SNI 2007). Bransch 68.201 (*Uthyrning och förvaltning av egna eller arrenderade bostäder*) enligt SNI2007 ingår inte i undersökningen.

I undersökningspopulation ingår de företag som, per bransch, tillsammans täcker cirka 90% av rampopulationens totala årsomsättning.

Omsättningsbidraget från de företag i rampopulationen som inte kommer med i undersökningspopulationen (företag under cut-off) modellberäknas vilket innebär att undersökningen täcker 100 % av omsättningen i rampopulationen. Ett stratifierat obundet slumpmässigt urval (OSU) dras från undersökningspopulationen där stratifiering görs med avseende på branschtillhörighet och storlek (årsomsättning). Varje år i april dras ett nytt urval där nya företag inkluderas, samtidigt som ett antal andra lämnar undersökningen.

Uppgifter om total omsättning samlas in på månadsbasis med hjälp av frågeformulär. Ett fåtal handelsföretag har betydande intäkter från industri och/eller tjänsteverksamhet precis som ett fåtal tjänsteföretag har betydande intäkter från industri och/eller handelsverksamhet. Dessa

företag delar i blanketten upp sin omsättning på industri-, handel- och tjänsteomsättning.

Granskning och eventuell rättning genomförs av inkomna uppgifter. Därefter skattas totala omsättningsvärden inom respektive branschgrupp. Imputering används för att kompensera för partiellt bortfall och som den huvudsakliga metoden för att kompensera för objektsbortfall.

Fyra gånger per år hämtas uppgifter om månads- respektive kvartalsomsättning för aktuellt kvartal från momsdeklarationer inkomna till Skatteverket för alla företag i undersökningspopulationen som tillhör urvalsundersökt stratum. Detta görs i samband med den första revideringen av sista månaden i ett kvartal. Därmed är statistiken närmast en *totalräkning* över alla företag som ingår i undersökningspopulation, undantaget ett antal branscher där omsättning från momsdeklarationer per definition håller låg kvalitet. Användningen av administrativa data varje kvartal syftar i första hand till att förbättra kvaliteten i statistiken.

Uppgifter om prisförändringar används för att fastprisberäkna omsättning.

Utifrån skattade omsättningsnivåer beräknas och publiceras indexserier uttryckt i löpande och fasta priser samt i kalender- och säsongrensade tal.

Inom detaljhandeln (SNI 47) har SCB ett samarbete med Handelns Utredningsinstitut (HUI Research AB) vilket bland annat innebär att HUI ansvarar för viss uppgiftsinsamling. Inom ramen för detta samarbete är för närvarande en statistik över detaljhandelns försäljning uppdelad på försäljningssätt (butik- respektive e- handelsförsäljning) under utveckling. Den nya statistiken innebär att SCB anpassat ram- och urvalsförfarande samt en ökad uppgiftsinsamling eftersom ett antal betydande företag redovisar total omsättning och därav e-handelsförsäljning.

På uppdrag av VISITA (bransch- och arbetsgivarorganisation för den svenska besöksnäringen) producerar SCB en detaljerad statistik över restaurangbranschen (SNI 561 och 563). Uppdraget innebär att SCB anpassat ram- och urvalsförfarande för att också kunna producera denna statistik. Uppdraget innebär vidare en ökad uppgiftsinsamling eftersom ytterligare specifikation av omsättningen krävs. Företag klassificerade inom hotellbranschen (SNI 55100) redovisar total omsättning och därav restaurangförsäljningen. Företag klassificerade inom personalrestaurangbranschen (SNI 56291) redovisar total omsättning och därav företagsförsäljning.

0.13 Internationell rapportering

Rapportering av detaljhandelns omsättning sker varje månad till Eurostat. De uppgifter som skickas till Eurostat omfattar utvecklingstal i form av index för olika branscher.

Rapportering av omsättningsstatistiken inom tjänstesektorn till Eurostat sker i samband med publiceringen av kvartalsstatistiken. SCB rapporterar då utvecklingstal i form av index för olika branscher.

Detta görs enligt kraven i Council Regulation (EC) no 1165/98, concerning short-term statistics.

0.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga förändringar är planerade i kommande undersökningar.

1 Översikt

1.1 Observationsstorheter

Observationsstorhet är verksamhetsenhet (VE) som är en branschren uppdelning av ett företag. Vanligast är att ett företag utgör en VE, men ett antal företag med verksamhet i flera olika branscher delas upp i flera VE. Detta för att statistikredovisningen på branschnivå ska bli tillförlitlig. I undantagsfall kan insamling ske på en mer detaljerad nivå, dvs. att en VE delas upp i flera observationsstorheter. Observationsstorhet kan också i undantagsfall utgöras av ett aggregat av VE. Det förekommer för VE som ingår i en och samma kedja och då lämnas en omsättningsuppgift för alla VE som ingår i kedjan.

Målpopulationen består av VE inom branscherna 36-96 exklusive 41-43, 64-66 och 68.201 enligt SNI 2007 som tillhör ett icke-finansiellt företag eller statligt affärsverk, sektorkod 11, 141 och 142 (INSEKT, svensk institutionell sektorindelning, 2014). VE klassade som hjälpverksamhet (exempelvis administration, inköp, distribution, lagerhållning, reparationer mm.) exkluderas.

Undersökningen mäter omsättning den aktuella månaden. Inom branscherna SNI 47, 55 och 56 mäts omsättning inklusive moms och exklusive export. I övriga branscher mäts nettoomsättning (omsättning exklusive moms och inklusive export). Nettoomsättning avser intäkter från sålda varor och utförda tjänster som ingår i företagets normala verksamhet med avdrag för lämnade rabatter, mervärdesskatt och annan skatt som är direkt knuten till omsättningen. De storheter som undersökningen samlar in är värdet, i tusentals kronor. Företag som har en påtaglig blandning med avseende på handel-, industri respektive tjänsteverksamhet samt uppvisar en historik av att vara betydande för sin branschtillhörighet, ombeds fördela sin nettoomsättning på dessa tre delar.

Inom ett antal branscher efterfrågas ytterligare specifiering av företagets omsättning. Företag klassificerade inom hotellbranschen (SNI 55100) redovisar total omsättning och därav restaurangförsäljningen. Företag klassificerade inom personalrestaurangsbranschen (SNI 56291) redovisar total omsättning och därav företagsförsäljning. Företag klassificerade inom apoteksbranschen (SNI 47730) redovisar total omsättning och därav fria handelsvaror. Därtill redovisar ett antal företag klassade inom detaljhandeln (SNI 47) total omsättning och därav e-handelsförsäljning.

För en majoritet av företagen används blankettuppgifter om omsättning på månadsbasis. Uppgifter om omsättning från momsdeklarationer inkomna till Skatteverket inkluderas i beräkningsunderlaget fyra gånger per år och används då för samtliga VE i urvalsundersökta stratum. Blankettuppgifter från stora totalundersökta VE ersätts aldrig med omsättningsuppgifter från Momsdeklarationer.

Månadsstatistiken, som baseras på ett urval av VE med insamlade omsättningsuppgifter, revideras därmed varje kvartal med statistik baserad på en totalräkning med omsättningsuppgifter från momsdeklarationer för samtliga små och medelstora VE.

Inom tjänstesektorn finns ett antal branscher (SNI 85, 86, 87, 88 och 92) där mycket momsbefriad verksamhet bedrivs. Det innebär att det inte är möjligt att hämta omsättningsuppgifter från momsdeklarationer och använda administrativt material i kvartalsberäkningen. Detsamma gäller ett antal branscher med många VE som endast deklarerar moms till Skatteverket en gång per år, SNI 9602, 9603, 9604, 9609. För redovisningsgrupper där dessa branscher ingår revideras alltså inte månadsstatistiken med den ovan nämnda totalräknade statistiken. Däremot revideras månadsstatistiken med hjälp av uppgifter från företag som kommit in med omsättningsuppgift efter den första publiceringen.

Uppgifter om prisförändringar används för att fastprisberäkna omsättningsuppgifterna. Uppgifter om prisförändringar hämtas från undersökningarna *Prisindex i producent- och importled*, PPI (PR0301), *Konsumentprisindex* (PR0101), och *Konjunkturstatistik, löner för privat sektor*, KLP (AM0101).

Objektgrupp		Variabel
Population	Indelning i Redovisningsgrupper	
VE som tillhör SNI 36-39, 45-46, 49-53, 58-63 och 68-96 inom SNI2007	Bransch	Nettoomsättning från försäljning
VE som tillhör SNI 47 och 55-56 inom SNI2007	Bransch	Omsättning inklusive moms exklusive export från försäljning
		Omsättning avseende e-handelhandel
		Omsättning avseende restaurangförsäljning
		Omsättning avseende företagstjänster

1.2 Statistiska målstorheter

Omsättningsstatistiken redovisar procentuella utvecklingstal och indexserier för olika branscher och grupper av branscher enligt SNI 2007 inom branscherna 36-96 exklusive 41-43, 64-66 och 68.201.

Omsättningen redovisas som ett index med ett givet basår samt som ett utvecklingstal mellan samma period under två på varandra följande år och.

De beskrivna statistiska måtten beräknas förutom i löpande priser även i fasta priser samt fasta och kalenderkorrigerade priser. För att kunna jämföra en period med motsvarande period föregående år som ofta inte omfattar lika många helger eller kalenderdagar genomförs en så kallad kalenderkorrigering. Undersökningen tar även fram säsongrensade serier och trendserier uttrycka i form av index.

Resultaten redovisas fördelade på branschgrupper och aggregat enligt SNI2007

Insamlade variabler

Objektgrupp		Variabel	Mått
Population	Indelning i redovisningsgrupper		
Bransch inom SNI 36-39, 45-63 och 68-96.	Bransch	Nettoomsättning från försäljning, löpande priser	Indextal
		Nettoomsättning från försäljning, fasta priser	Indextal
		Nettoomsättning från försäljning, löpande priser	Utvecklingstal
		Nettoomsättning från försäljning, fasta priser	Utvecklingstal
Bransch inom SNI47	Bransch	Omsättning inklusive moms exklusive export från försäljning	Indextal
		Omsättning inklusive moms exklusive export från försäljning	Nivå

1.3 Utflöden: statistik och mikrodata

Omsättningsstatistik på månads- och kvartalsbasis redovisas i Sveriges statistiska databaser (SSD) varje kvartal samt årsvis för övriga tjänstebanscher. På SCB:s webbplats (www.scb.se/HA0101) redovisas dessutom tabeller varje kvartal för motorhandel (SNI 45), partihandel (SNI 46) samt hotell- och restaurangverksamhet (SNI 55-56). Publicering sker cirka 50 dagar efter undersökt kvartals slut.

Månadssiffror med förändringstal samt index publiceras i Detaljhandelsindex, DHI, cirka 28 dagar efter undersökt månads slut. SCB samarbetar med HUI Research AB med att framställa DHI. Uppgifter finns även tillgängliga i Sveriges statistiska databaser (SSD). På SCB:s webbplats (www.scb.se/HA0101) redovisas ett flertal tabeller och diagram varje månad. I samband med att DHI publiceras en svenskt respektive engelskt statistiknyhet. I statistiknyheterna kommenteras resultatet även av HUI Research AB.

Mikrodata bevaras i form av databastabeller i Microsoft SQL-server. Mikrodata som gör identifikation av objekt möjligt lämnas inte ut. SCB

utför på beställning specialbearbetningar av primärmaterial från tidigare undersökningar. Forskare, utredare, m fl. kan efter prövning få tillgång till avidentifierat mikrodata för egen bearbetning.

1.4 Dokumentation och metadata

Framställningen av statistiken och statistikregistret beskrivs i detta dokument, *Statistikens framtagning (SCBDOK)*.

Kvaliteten hos statistiken beskrivs i *Beskrivning av Statistiken (BaS)*.

Detaljerad information om statistiken beskrivs i *Statistikens detaljerade innehåll (MetaPlus)*.

Samtliga dokumentationer finns publicerade på SCB:s webbplats, <http://www.scb.se>.

2 Uppgiftsinsamling

2.1 Ram och ramförfarande

Den målpopulationen som undersökningen avser att mäta består av de VE inom näringsområdet *handel och övrig tjänstesektor*, branscherna 36-96 exklusive 41-43, 64-66 och 68.201 enligt SNI 2007, som tillhör ett icke-finansiellt företag eller statligt affärsverk, sektorkod 11, 141 och 142 (INSEKT 2014). VE klassade som hjälpverksamhet (exempelvis administration, inköp, distribution, lagerhållning, reparationer mm.) samt VE som inte bidrar till svensk produktion exkluderas.

Undersökningen använder sig av SCB:s system för samordning av rampopulationer och urval (SAMU) för att upprätta sin rampopulation. SAMU baseras på en ögonblicksbild av SCB:s företagsregister (FDB) och rampopulationen använder sig av den version av FDB som gäller i mars år (t). Eftersom rampopulationen fastställs i mars varje år är förhoppningen att företagsförändringar som skett vid årsskiftet hunnit registreras i FDB. Trots detta är det omöjligt att få en helt uppdaterad rampopulation, vilket gör att en viss över- och undertäckning förekommer.

Uppgift om årsomsättning, per företag, används som storleksmått och hämtas från Momsdeklarationer inkomna till Skatteverket, senast tillgängliga tolv månadersperiod. Företag kan ha lämnat deklarerat till skatteverket avseende en period mindre än 12 månader (exempelvis företag nystartade under året). För att få ett så bra storleksmått som möjligt vägs då lämnad omsättningsuppgift upp till ett helårsvärde. Den undertäckning som skulle kunna uppstå i statistiken genom att exkludera företag som bedriver verksamhet men som av någon anledning saknar momsdeklaration, minimeras genom att åsätta (imputera) dem ett uppskattat omsättningsvärde. Detta gäller företag som betalat ut lön under året före ramframställningsåret enligt skattedeklaration avseende månatlig lön och skatteinbetalning (SKD) eller har anställda enligt FDB, men saknar uppgift om årsomsättning i Momsregistret. Uppskattningen görs med hjälp av liknande företag som har både årsomsättning och

lönesumma (alternativt både årsomsättning och anställda). Företag, vars uppgifter samlas in av HUI tas bort från rampopulationen.

Rampopulationen delas in i disjunkta delmängder, så kallade stratum.

Dessa täcker hela rampopulationen utan att överlappa varandra.

Rampopulationen stratifieras i två dimensioner: efter krav på redovisning (132 branschgrupper) samt efter företagets storlek (i termer av årsomsättning). På grund av uppdragen att ta fram mer detaljerad statistik inom restaurang- och detaljhandelsbranschen görs en mer detaljerad stratifiering inom SNI 561, 563 och 4791.

Undersökningspopulationen omfattar sedan de VE, per branschgrupp, som tillsammans täcker cirka 90% av total årsomsättning. Omsättningsbidraget från de företag i rampopulationen som inte kommer med i undersökningspopulationen (företag under cut-off) modellberäknas vilket innebär att undersökningen täcker 100 % av omsättningen i rampopulationen.

Varje branschgruppsstratum i undersökningspopulationen innehåller sex storleksgrupper och företagen fördelas över dem med hjälp av uppgift om företagets årsomsättning. Stratum består alltså av kombinationen bransch och storlek. I två storlekklasser (oberoende av branschgrupp) undersöks samtliga företag, de två storlekklasserna som innehåller de största företagen med avseende på årsomsättning.

Den metod som används för att bestämma gränser mellan de urvalsundersökta storleksgrupperna är cum $\sqrt{f}$ -metoden. Denna metod går i huvudsak ut på att hitta gränser för ett givet antal storleksgrupper så att variansen för en punktskattning minimeras, givet att urvalet allokeras enligt Neymans formel. Den hjälpinformation som används i Cum $\sqrt{f}$ -metoden är årsomsättning per företag.

2.2 Urvalsförfarande

Ett stratifierat obundet slumpmässigt urval (OSU) dras från undersökningspopulationen. Urvalsstorlek i varje stratum uppskattas med ledning av krav på en viss precision i punktskattningarna (i termer av ett relativt medelfel (variationskoefficient)) för tre viktiga branschaggregat. Två av de tre aggregaten bildas av branscher som ingår i NR:s privatkonsumtionsberäkningar (detaljhandel och resterande branscher inom privat konsumtion) och det tredje aggregatet utgörs av resten av branscherna. Neyman (optimal) allokering används för att uppskatta urvalsstorlekar och en på förhand given information är att totalundersöka de två storleksgrupper som innehåller de största företagen samt en minsta tillåten urvalsstorlek om fem företag (VE) varje stratum. Den undersökningspopulation (och urval) som tas fram i mars år (t) används sedan för att mäta månadsomsättning referensmånad april år (t) – mars år (t+1).

Större organisatoriska förändringar hos företagen, liksom nybildningar, som sker efter att urvalsdragningen för ett år är gjord kan hanteras. Dessa objekt inkluderas då i urvalet i efterhand och beräknas inom ett så kallat "surprise"-stratum.

Efter att årets urval är framtaget görs viss vidarebearbetning där de VE som ska lämna nettoomsättning uppdelat på industri-, handel- och tjänsteomsättning utses, primärt med ledning av senast tillgängliga årsuppgifter som företagen redovisat till SCB (inom ramen för SCB:s undersökningar *Företagens ekonomi* respektive *Industrins varuproduktion*) och Skatteverket.

Det är ett mindre antal stora VE som har en påtaglig blandning med avseende på handel-, industri respektive tjänsteverksamhet samt uppvisar en historik av att vara betydande för sin branschtillhörighet som ska fördela sin nettoomsättning på dessa tre delar. Målsättningen är att fånga de handels- och tjänsteföretag som uppvisar en blandad verksamhet, av tillräcklig omfattning för att vara av betydelse för statistiken. Alla uppgifter om omsättningen används hos SCB och utvecklingsarbete pågår med att ta fram ett nytt produktionsindex.

Cirka 20 VE fördelar nettoomsättning på handel, tjänster respektive industriverksamhet.

För att lämna nettoomsättning uppdelat på industri-, handels- och tjänsteverksamhet gäller följande arbetsgång:

- a) Övrig omsättning beräknas, per VE, för samtliga VE i undersökningspopulationen: *övrig omsättning* = handels- + industriomsättning utom i SNI 45-47 där *övrig omsättning* = tjänste- + industriomsättning
- b) Endast VE inom totalundersökta stratum kan väljas ut
- c) VE inom SNI 47, 55 och 56 väljs inte ut på grund av att de inte lämnar nettoomsättning
- d) De VE som står för minst en procent av total övrig omsättning väljs ut för att lämna uppdelad nettoomsättning
- e) Komplettera detta urval så att alla VE inom en komplex företagsenhet (företag med mer än en VE) där någon VE tillfrågas om uppdelad nettoomsättning (samordnas med statistiken över industrin) ingår. Tilläggen gäller ej exkluderade branschgrupper, ej heller exkluderade hjälp-verksamhetsenheter¹.

2.3 Mätinstrument

Uppgifter om omsättning samlas in med hjälp av frågeformulär -på månadsbasis. I bilaga 2 illustreras frågeformuläret i form av en webbenkät i sin mest detaljerade form. En majoritet av företagen lämnar dock enbart uppgifter om nettoomsättning och ombeds inte att fördela denna på de tre delarna industriverksamhet, handel och tjänster såsom illustreras i bilaga 2. Denna utformning besvaras av de ca 20 företag som lämnar uppdelad nettoomsättning. Företagen inom detaljhandeln lämnar omsättning (inklusive moms, exklusive export) varpå deras blankett ser något

---

¹ Hjälpverksamhet som t.ex. administration, inköp, distribution, lagerhållning, Reparationer etc.

annorlunda ut. Även det frågeformuläret i form av en webbenkät illustreras i bilaga 2. Ett påminnelsebrev går ut till samtliga företag, som inte redan besvarat frågeformuläret, strax innan sista svarsdatum. Detta brev illustreras i bilaga 3.

Omsättningsuppgifter från momsdeklarationer inkomna till Skatteverket används på månadsbasis som imputeringsunderlag för saknade uppgifter i frågeformuläret, med vissa undantag för företag med komplicerad struktur. Kvartalsvis används omsättningsuppgift från momsdeklarationen för alla små och medelstora företag i undersökningspopulationen. Se avsnitt 3.1 Skattningar: antaganden och beräkningsformler.

Skatteverket och SCB har en skriftlig överenskommelse där Skatteverket förbinder sig att dagligen leverera alla inkomna momsdeklarationer och korrigeringar av dessa. Skatteverket tillhandahåller detaljerade anvisningar till företagen om hur och när uppgifterna ska redovisas och momsredovisning omfattas av skatteförfarandelagen. Företaget måste lämna momsdeklaration för varje redovisningsperiod även om det inte finns någon moms att redovisa. Utebliven deklaration kan leda till att företaget blir skönbeskattat och skyldigt att betala förseningsavgift.

Företagen skiljer sig åt i redovisningsfrekvens. Företagens skyldighet att lämna momsdeklarationen varierar med storleken på beskattningsunderlaget enligt nedan. Omsättningsbidraget från företag som endast redovisar moms en gång per år modellberäknas varje kvartal.

<i>Beskattningsunderlag</i>	<i>Redovisningsperiod</i>	<i>Alternativ</i>
Årsomsättning högst 1 miljon kr	Beskattningsår	Kalendermånad eller kalenderkvartal
Årsomsättning högst 40 miljoner kr	Kalenderkvartal	Kalendermånad
Årsomsättning högre än 40 miljoner kr	Kalendermånad	Inga

2.4 Insamlingsförfarande

SCB är ansvarig myndighet för Omsättningsstatistiken i Sverige och samlar in omsättningsuppgifter från företag. Beträffande detaljhandelsstatistiken sker viss insamling av uppgifter via HUI Research AB. Uppgifterna rapporteras från HUI till SCB för vidare bearbetning.

För bransch 68.204 (*Förvaltning i bostadsrättsföreningar*) enligt SNI2007 görs ingen uppgiftsinsamling utan omsättningen modellberäknas. Modellen baseras på ett volymantagande över stocken färdigställda lägenheter och småhus med hjälp av SCB:s statistik över nybyggda bostäder. Den modellberäknade omsättningen erhålls genom att reflatera volymuppgiften.

Drygt 99 procent av de inkomna svaren lämnas via det elektroniska frågeformuläret (SIV) medan resterande del inkommer via telefon eller pappersblankett, vilka bearbetas manuellt.

De företag som ingår i urvalet får varje månad ett missiv utskickat till sig med inloggningsuppgifter för att kunna logga in och lämna uppgifter via det elektroniska frågeformuläret. Allt utsänt material adresseras till ekonomiansvarig till dess att uppgiftslämnaren meddelar en namngiven kontaktperson. Vanligtvis sker detta direkt i frågeformuläret men i vissa fall görs ändringen efter kontakt med uppgiftslämnaren via telefon eller e-post.

I praktiken innebär uppgiftsinsamlingen att uppgiftslämnaren loggar in i frågeformuläret och fyller i uppgifter för den aktuella perioden. De ges även möjligheten att komplettera eller ändra tidigare lämnade uppgifter för två månader bakåt. I samband med uppgiftslämnandet finns ett antal kontroller inbyggda i frågeformuläret. Dessa är uppbyggda så att uppgiftslämnaren uppmärksammas om det finns misstänkta fel. Uppgiftslämnaren får då även möjligheten att skriva in en kommentar angående de misstänkta felen.

I frågeformuläret uppmanas uppgiftslämnaren att meddela eventuella förändringar i företaget som kan påverka rapporteringen. En stor del av de ärenden som föranleder korrigeringar i undersökningens register inkommer via denna kanal. Relativt vanligt förekommande är att företag anser sig vara felklassificerade i FDB och undrar om de verkligen ska lämna uppgifter. Detta är något som är särskilt vanligt perioden efter urvalsbytet eftersom FDB inte alltid är uppdaterat med aktuella uppgifter.

För att undvika ett alltför stort bortfall i undersökningen påminns uppgiftslämnarna via brev om uppgifterna inte inkommit när sista svarsdatum passerats. Särskilt viktiga företag för statistiken påminns även via telefon.

Objektsbortfall och partiellt bortfall hanteras med imputering, se avsnitt 3.1 Skattningar: antaganden och beräkningsformler.

2.5 Databeredning

Efter att uppgifterna registrerats i produktionsdatabasen granskas de med hjälp av traditionell felsignalering där misstänkta fel rangordnas efter felets betydelse i betydande redovisningsgrupper. Företag med misstänkta fel, som är av betydelse, följs upp med återkontakter i form av telefonsamtal och e-post. Efter att svarsbortfall kompenseras med imputering estimeras omsättning för den aktuella perioden i löpande pris. Därefter granskas branschgrupper (makroresultat) med hjälp av rapporter där man jämför med trender och nivåer för att avgöra om resultaten är rimliga.

3 Statistisk bearbetning och redovisning

3.1 Skattningar: antaganden och beräkningsformler

Steg 1. Bortfallskompensation

Objektsbortfall och partiellt bortfall hanteras i första hand med imputering men även viktmodifiering kan förekomma. Den modell som används för att imputera ej inkomna värden bygger till stor del på, för ett enskilt företag, inkomsten uppgift från en tidigare tidpunkt justerad med en omsättningsutveckling. Omsättningsutvecklingen är beräknad med hjälp av liknande företag med uppgift vid båda tidpunkterna. Med liknande företag menas här företag som tillhör samma imputeringsgrupp som det aktuella företaget. En representativ och stabil utveckling kan antas kunna beräknas om det finns minst 10 företag i imputeringsgruppen med uppgift vid båda tidpunkterna. Därför kan den imputeringsgrupp som innehåller de företag som mest liknar aktuellt företag visa sig oanvändbar som imputeringsgrupp och näst bästa måste användas.

Dessutom gäller att kvoten mellan omsättningsvärde aktuell period och omsättningsvärde vid jämförelseperioden ska ligga inom intervallet $0.5 \leq kvot \leq 1.5$ för att få ingå i beräkningen av omsättningsutvecklingen. Detta för att undvika extremvärden som, exempelvis, kan uppkomma när underliggande värden innehåller fel.

Imputeringsberäkningar

t = aktuellt år

m = aktuell månad

k = företag k som ska imputeras, $k=1, \dots, K$

j = företag j som ingår i aktuell imputeringsgrupp med uppgift båda tidpunkterna och med kvot inom intervallet $0.5 \leq kvot \leq 1.5$.

$y_{k(t,m)}$ = Omsättningsvärde för företag (k) från undersökningen år (t) månad (m)

$x_{k(t,m)}$ = Omsättningsvärde för företag (k) från Momsregistret år (t) månad (m)

z_k = Årsomsättningsvärde för företag (k) (avser senast tillgängliga tolv månadersperiod) från momsdeklarationer

$\hat{y}_{k(t,m)}$ = Imputerat omsättningsvärde företag (k), år (t), månad (m)

Sju olika imputeringsmodeller används i undersökningen där 1) väljs i första hand, sedan 2) och så vidare.

1) Omsättning enligt momsdeklaration aktuell månad:

$$\hat{y}_{k(t,m)} = x_{k(t,m)}$$

Metoden används inte för företag klassade inom branscher med mycket momsbefriad verksamhet, branscherna 85, 86, 87, 88 och 92.

$$2) \hat{y}_{k(t,m)} = y_{k(t-1,m)} \cdot \left(\frac{\sum_{j \in \text{impgr}} \left(\frac{N_{h_j}}{n_{h_j}} \right) \cdot \left(\frac{y_{j(t,m)}}{y_{j(t-1,m)}} \right)}{\sum_{j \in \text{impgr}} \left(\frac{N_{h_j}}{n_{h_j}} \right)} \right)$$

$$3) \hat{y}_{k(t,m)} = x_{k(t-1,m)} \cdot \left(\frac{\sum_{j \in \text{impgr}} \left(\frac{N_{h_j}}{n_{h_j}} \right) \cdot \left(\frac{x_{j(t,m)}}{x_{j(t-1,m)}} \right)}{\sum_{j \in \text{impgr}} \left(\frac{N_{h_j}}{n_{h_j}} \right)} \right)$$

Metoden används inte för företag klassade inom branscher med mycket momsbefriad verksamhet, branscherna 85, 86, 87, 88 och 92.

$$4) \hat{y}_{k(t,m)} = y_{k(t,m-1)} \cdot \left(\frac{\sum_{j \in \text{impgr}} \left(\frac{N_{h_j}}{n_{h_j}} \right) \cdot \left(\frac{y_{j(t,m)}}{y_{j(t,m-1)}} \right)}{\sum_{j \in \text{impgr}} \left(\frac{N_{h_j}}{n_{h_j}} \right)} \right)$$

Observera att följande modeller används **också** för företag i storleksklass 8 och 9

$$5) \hat{y}_{k(t,m)} = y_{k(t,m-1)}$$

$$6) \hat{y}_{k(t,m)} = y_{k(t-1,m)}$$

$$7) \hat{y}_{k(t,m)} = \left(\frac{z_k}{12} \right)$$

Årsomsättning per företag (z_k) i modell 7) är densamma som används som storleksmått vid utformningen av undersökningen.

Steg 2. Omsättningstotaler beräknas

För att beräkna skattningar av total omsättning per redovisningsgrupp d ($d=1, 2, \dots, D$) används en så kallad kombinerad kvotestimator. Stora företag, i termer av årsomsättning, är totalundersökta och omfattas inte av kvotestimatoren på grund av deras stora påverkan på skattningarna.

Efterstratifiering används för att hantera företag med omsättningsvärde som avviker kraftigt från omsättningsvärden hos liknande företag, så kallade outliers, som upptäcks under undersökningsomgången. Omsättningsbidraget från företag under den så kallade cut-off gränsen modellberäknas genom att anta att deras andel av den skattade månadsomsättningen är densamma som den andel som kan beräknas vid själva ramframställningen.

Stratifiering av rampopulationen är som tidigare nämnts gjord i två steg, efter bransch b ($b=1, 2, \dots, B$), och inom bransch efter storlek h ($h=1, 2, \dots, H$). Branschgrupperna b ($b=1, 2, \dots, B$) används som modellgrupper i estimationen. Ett företags bransch- och redovisningsgrupp sammanfaller normalt men i undantagsfall tillåts ett företags värden att redovisas i en redovisningsgrupp som inte sammanfaller med dess branschgrupp. Det rör sig om enstaka stora totalundersökta företag vars värden har en betydande påverkan på statistiken och som byter SNI-klassificering under en undersökningsomgång.

För varje redovisningsgrupp skattas omsättning baserat på inkomna blankettuppgifter och imputerade värden aktuell månad m år y , enligt:

$$Est_{(y,m)}^d = \sum_{h \in H_{tot}} \sum_{i \in S_{dh}} y_i + \frac{\sum_{h \in H_{urv}} \frac{N_h}{m_h} \sum_{i \in S_{dh}} y_i}{\sum_{h \in H_{urv}} \frac{N_h}{m_h} \sum_{i \in S_{bh}} x_i} \sum_{h \in H_{urv}} \sum_{i \in U_{bh}} x_i$$

där x_i betecknar årsomsättning avseende året innan, y_i aktuell mätvariabel, H_{tot} mängden totalundersökta strata, S_{dh} den del av urvalet som faller inom redovisningsgrupp d och stratum h , S_{bh} den del av urvalet som faller inom modellgrupp b och stratum h , H_{urv} mängden urvalsundersökta strata, N_h och m_h undersökningspopulationsstorlek respektive svarsmängdsstorlek i stratum h , och U_{bh} den del av undersökningspopulationen som faller inom modellgrupp b och stratum h .

Till det skattade värdet tillkommer ett modellberäknat värde för företag under cut-off gränsen:

$$EstCO_{(y,m)}^b = \frac{\sum_{h \in H^*} \frac{N_h}{m_h} \sum_{i \in S_{bh}} y_i}{\sum_{h \in H^*} \frac{N_h}{m_h} \sum_{i \in S_{bh}} x_i} \sum_{i \in CO_b} x_i$$

där CO_b betecknar den del av rampopulationen under cut-off som faller inom modellgrupp b , och H^* mängden urvalsundersökta strata (storleksgrupp 1-4), utom i det fallet inga urvalsundersökta erhålls inom kombinationen modellgrupp b och urvalsundersökta strata, då istället H^* likställs med den totala mängden strata.

Totalvärden för redovisningsgrupper erhålls således genom:

$$Tot_{(y,m)}^b = Est_{(y,m)}^b + EstCO_{(y,m)}^b$$

Ett branschaggregat betraktas som en redovisningsgrupp och omsättningstotaler för branschaggregat erhålls med hjälp av beräkningsformlerna ovan.

Totalräknad-/urvalsbaserad omsättningsstatistik

I samband med senare revideringar av publicerad statistik för de ingående månaderna i ett avslutat kvartal förväntas inflödet av momsdeklarationer till skatteverket vara så gott som avslutat. Insamlade värden i urvalsundersökta strata kan därigenom ersättas av omsättningsvärden från momsdeklaration för hela undersökningspopulationen vilket leder till följande kvartalsvisa skattning av industriverksamhetens totala omsättning ovanför cut-off:

$$EstDef_{(y,k)}^d = \sum_{h \in H_{tot}} \sum_{i \in U_{dh}} Y_i + \sum_{h \in H_{urv}} \sum_{i \in U_{bh}} Z_i$$

där Y_i betecknar till undersökningen rapporterad/imputerad omsättning summerad för ingående månader i aktuellt kvartal, och Z_i summering av motsvarande uppgifter från momsdeklarationer.

Till det skattade kvartalsvisa värdet ovanför cut-off tillkommer, förutom kvartalsvis cut-off-justering enligt principen ovan:

$$EstCO_{(y,k)}^d = \frac{\sum_{h \in H^*} \frac{N_h}{m_h} \sum_{i \in S_{dh}} Y_i}{\sum_{h \in H^*} \frac{N_h}{m_h} \sum_{i \in S_{bh}} x_i} \sum_{i \in CO_b} x_i$$

även ett modellberäknat värde för företag ovanför cut-off som redovisar moms årligen:

$$EstAr_{(y,k)}^d = \frac{\sum_{h \in H^*} \frac{N_h}{m_h} \sum_{i \in S_{dh}} Y_i}{\sum_{h \in H^*} \frac{N_h}{m_h} \sum_{i \in S_{bh}} x_i} \sum_{i \in Arsdekl_b} x_i$$

där $Arsdekl_b$ betecknar den del av rampopulationen som faller inom branschgrupp b samt bedöms momsdeklarera årligen.

Totalvärden för branschgrupper erhålls således genom:

$$Def_{(y,k)}^d = EstDef_{(y,k)}^d + EstCO_{(y,k)}^d + EstAr_{(y,k)}^d$$

Dessa fördelas sedan på ingående månader i kvartalet baserat på de andelar som noteras i de urvalsbaseade skattningarna motsvarande kvartal.

Preliminära månadsskattningar erhålls genom framskrivning av definitiva värden föregående år motsvarande månad med hjälp av ovanstående urvalsbaseade skattningar:

$$Prel_{(y,m)}^d = Def_{(y-1,m)}^d \frac{Tot_{(y,m)}^d}{Tot_{(y-1,m)}^d}$$

Den preliminära månadsskattningen, $Prel_{(y,m)}^d$, används för aktuell månad när beräkning av indextal aktuell månad görs. I samband med revideringen av publicerad statistik för de ingående månaderna i ett avslutat kvartal ersätts de preliminära skattningarna $Prel_{(y,m)}^d$ med $Def_{(y,m)}^d$ för respektive månad i kvartalet. Indexberäkningarna använder sedan de definitiva skattningarna.

Notera att i de redovisningsgrupper som består av företag inom branscherna SNI 85, 86, 87, 88, 92, 9602, 9603, 9604 och 9609 är $Def_{(y,m)}^d = Prel_{(y,m)}^d$.

Steg 3. Beräkning av indextal, fasta och löpande priser

Inom ramen för *Omsättningsstatistik inom tjänstesektorn* beräknas ett värde- och ett volymindex. Skillnaden vad gäller beräkningsformler består i att omsättning i löpande priser respektive omsättning i fasta priser används. De ingående beräkningsbranschernas årsmånadslänkar vägs i båda fallen samman till en årsmånadslänk för ett branschaggregat med hjälp av vikter definierade med hjälp av i undersökningens insamlade uppgifter om total omsättning föregående helår i löpande priser.

I fem delsteg beskrivs nedan hur indextal beräknas.

Års-månadslänkar beräknas

Beräkning av års-månadslänk för index görs för beräkningsbransch A enligt följande tre principer:

- (i) Löpande priser

$$VI_{(y,m),y-1=100}^A = \frac{Tot_{(y,m)}^A}{\frac{1}{12} \sum_{k=1}^{12} Tot_{(y-1,k)}^A} \times 100$$

Tot avser aktuell omsättningstotal. y avser aktuellt år, m aktuell månad och $y-1$ föregående år.

(ii) Fasta priser

$$VI_{(y,m),y-1=100}^A = \frac{\frac{Tot_{(y,m)}^A}{PI_{(y,m),2010}^A}}{\frac{1}{12} \sum_{k=1}^{12} \frac{Tot_{(y-1,k)}^A}{PI_{(y-1,k),2010}^A}} \times 100$$

PI avser prisindex för deflatering.

Års-månadslänkar på aggregerad nivå beräknas

De ingående beräkningsbranschernas årsmånadslänkar vägs samman till en årsmånadslänk för branschgruppen. Årsmånadslänken för två detaljbranscher A och B vägs samman till en årsmånadslänk för branschgruppen $A+B$ enligt

$$VI_{(y,m),y-1=100}^{A+B} = w_y^A VI_{(y,m),y-1=100}^A + w_y^B VI_{(y,m),y-1=100}^B$$

där

$$w_y^A = \frac{Tot_{y-1}^A}{Tot_{y-1}^A + Tot_{y-1}^B}$$

$$w_y^B = \frac{Tot_{y-1}^B}{Tot_{y-1}^A + Tot_{y-1}^B}$$

Vikterna w definieras utifrån undersökningens insamlade uppgifter om total omsättning föregående helår i löpande priser. Aggregering från beräkningsbranscher till övriga branschaggregat genomförs analogt, dvs. som ett viktat medelvärde med omsättning föregående helår som viktvariabel.

Årslänkar beräknas

Årslänken för en beräkningsbransch A beräknas som ett genomsnitt av årsmånadslänkarna, dvs.

$$VI_{(y),y-1=100}^A = \frac{1}{12} \sum_{m=1}^{12} VI_{(y,m),y-1=100}^A$$

Årslänken för branschgruppen $A+B$ beräknas enligt

$$VI_{(y),y-1=100}^{A+B} = \frac{1}{12} \sum_{m=1}^{12} VI_{(y,m),y-1=100}^{A+B}$$

Index beräknas

Indextal för aktuell period, dvs. år och månad, jämför med år 0 för beräkningsbransch A beräknas enligt

$$I_{(y,m),0}^A = \prod_{t=1}^{y-1} \frac{VI_{(t),t-1=100}^A}{100} \times VI_{(y,m),y-1=100}^A$$

För branschgrupp $A+B$ görs motsvarande beräkning enligt

$$I_{(y,m),0}^{A+B} = \prod_{t=1}^{y-1} \frac{VI_{(t),t-1=100}^{A+B}}{100} \times VI_{(y,m),y-1=100}^{A+B}$$

Justering till referensår 2010

Indexserien justeras så att det valda referensåret 2010 får årsgenomsnittet 100.

$$I_{(y,m),pb=2010} = \frac{I_{(y,m)}}{\frac{1}{12} \sum_{m=1}^{12} I_{(y=2010,m)}}$$

Steg 4. Säsongrensning och kalenderkorrigering

Säsongrensning syftar till att dela upp tidsseriedata i olika komponenter och därefter eliminera effekten av säsong och kalender för att erhålla kalenderkorrigerade och säsongrensade tidsserier. Dekomponering av den ursprungliga serien kan ske enligt följande:

$$Y_t = K_t \cdot S_t \cdot I_t \cdot T_t \quad (\text{Om modellen definierats som multiplikativ})$$

$$Y_t = K_t + S_t + I_t + T_t \quad (\text{Om modellen definierats som additiv}) \quad , \text{ där}$$

Y_t = Orensad indexserie

K_t = Kalenderfaktor

S_t = Säsongfaktor

I_t = Irreguljär faktor

T_t = Trend-cykel faktor

Säsongrensning utförs med verktyget X-12-ARIMA via proceduren X12 inom SAS® programsystem. Denna procedur är sedan år 2011 standardverktyg för säsongrensning på SCB.

Indata är orensade indexdata för perioden år 1991 till aktuellt datum (alternativt år 2000 till Aktuellt datum) och i proceduren dekomponeras serien i dess komponenter. Kalenderkorrigerade (KK)-, säsongrensade (SR)- och Trendcykelserier (TC) kan därefter beräknas i enlighet med följande:

$$KK_t = \frac{Y_t}{K_t} \text{ (Om modellen är multiplikativ)}$$

$$KK_t = Y_t - K_t \text{ (Om modellen är additiv)}$$

$$SR_t = \frac{Y_t}{K_t \cdot S_t} \text{ (Om modellen är multiplikativ)}$$

$$SR_t = Y_t - K_t - S_t \text{ (Om modellen är additiv)}$$

$$TC_t = \frac{Y_t}{K_t \cdot S_t \cdot I_t} \text{ (Om modellen är multiplikativ)}$$

$$TC_t = Y_t - K_t - S_t - I_t \text{ (Om modellen är additiv)}$$

Principer för beräkning av kalenderfaktorn (K)

En kalenderfaktor beräknas genom att ta hänsyn till variationer i kalendern mellan olika månader eller kvartal. Vanligt förekommande kalenderkorrigeringar är att ta hänsyn till variationer i vilken månad påsken infaller mellan olika år, variationer i antalet veckoslutsdagar (lördagar och söndagar) per månad, variationer i antalet av enskilda veckodagar mellan olika månader, skottår etc.

Varje enskild kalendervariabel, X_i , som tillämpas i en kalenderkorrigeringsmodell, betraktas sedan som en regressionsvariabel i en modell av följande typ:

$$Y_t = \sum_i X_{it} b_i + u_t \text{ (Om modellen är additiv)}$$

$\log(Y_t) = \sum_i X_{it} b_i + u_t$ (Om modellen är multiplikativ), där

b_i är en regressionsparameter som korresponderar till kalendervariabeln X_i och u_t är en slumpmässig residualterm som följer en ARIMA-fördelning.

Kalenderfaktorn, K , erhålls ur regressionsuttrycket som:

$K_t = \sum_i X_{it} b_i$, om modellen är additiv

$K_t = \text{Exp}(\sum_i X_{it} b_i)$, om modellen är multiplikativ.

I praktiken utförs säsongrensningen i X-12-ARIMA genom att indataserien anges tillsammans med följande information:

- a) Om modellen är multiplikativ eller additiv
- b) Parametrar som anger vilken ARIMA-modell som tidsserien antas följa (6 stycken parametrar)
- c) Kalendervariabler, inklusive påsk och skottårsfaktorer

Baserat på indataserier och angivna förutsättningar görs en säsongrensning. Estimeringen av komponenterna K_t , S_t och I_t erhålls direkt ur X-12-ARIMA. Komponenterna används därefter till att beräkna kalenderkorrigerade, säsongrensade och trendcykelserier i enlighet med samband specificerade nedan.

Kalenderkorrigering

De kalendereffekter som finns i *Omsättningsstatistik för tjänstesektorn* är veckodagseffekter (veckodagarna infaller olika mellan månader), påsk-, samt skottårseffekt. Kalenderkorrigeringen ser också något olika ut för olika branscher i *Omsättningsstatistik för tjänstesektorn*, beroende på hur mycket data som är tillgänglig för serierna. En mer detaljerad kalenderkorrigeringsmodell används för detaljhandeln, och en enklare kalenderkorrigeringsmodell används för övriga tjänstesektorn. Denna skillnad beror delvis på dataseriernas längd.

Kalenderkorrigering för detaljhandeln

Den mer detaljerade kalenderkorrigeringsmodellen som används för detaljhandeln fångar upp effekter som kommer av olika omsättning på veckodagarna fredag, lördag och söndag, jämfört med övriga veckodagar. Genom att antalet av respektive veckodag skiljer sig åt mellan olika månader kan de enskilda effekterna från enskilda veckodagar skattas genom att föra statistik över hur många fredagar, lördagar och söndagar som respektive månad har och använda dessa uppgifter i en

regressionsanalys. Den exakta specifikationen av de tre veckodagsparametrarna är som följer:

$$KALFRE_t = ANTFRE_t - \frac{1}{4} (ANTMAN_t + ANTTIS_t + ANTONS_t + ANTTOR_t)$$

$$KALLOR_t = ANTLOR_t - \frac{1}{4} (ANTMAN_t + ANTTIS_t + ANTONS_t + ANTTOR_t)$$

$$KALSON_t = ANTSO_t - \frac{1}{4} (ANTMAN_t + ANTTIS_t + ANTONS_t + ANTTOR_t),$$

där KALFRE representerar kalenderfaktorn för fredag och KALLOR respektive KALSON representerar kalenderfaktorn för lördag och söndag. $ANTFRE_t$ representerar antalet fredagar i den t:te månaden. På motsvarande sätt representerar $ANTLOR_t$, $ANTSON_t$, $ANTMON_t$, ..., $ANTTOR_t$, antalet lördagar, söndagar, måndagar, ... , torsdagar för månad t.

Kalendereffekter till följd av påsk hanteras genom att använda X-12-ARIMA:s inbyggda funktion $EASTER(d)$, där antalet dagar d satts till värdet 7. $EASTER(d)$ fungerar genom att ett antal dagar, d, i anslutning till perioden fram till påsk definieras som påskdagar. Baserat på hur stor andel av dessa dagar som infallit i mars respektive april månad skattas X-12-ARIMA en regressionsvariabel, som sedan används tillsammans med övriga kalendervariabler för att beräkna kalenderkorrigerade och säsongrensade värden.

Kalendereffekt till följd av skottår beräknas genom att använda X-12-ARIMA:s inbyggda funktion $LPYEAR$. $LPYEAR$ definierar en kalendervariabel LY, som specificeras på följande sätt:

$$LY_t = \begin{cases} 0,75 & \text{för månaden februari, skottår} \\ -0,25 & \text{för månaden februari, ej skottår} \\ 0 & \text{för övrigt} \end{cases}$$

Kalenderkorrigering för övrig tjänstesektor

Den förenklade kalenderkorrigeringsmodellen som används för övrig tjänstesektor separerar effekter som kommer av skillnader i omsättning mellan veckoslut (lördag och söndag) jämfört med vardag (mån – fre). Modellen nyttjar det faktum att antalet veckoslutsdagar inte är konstant utan varierar mellan olika månatliga perioder. Specifikationen av veckoslutsvariabeln, KALVS, ser ut på följande sätt:

$$KALVS_t = (ANTMAN_t + ANTTIS_t + ANTONS_t + ANTTOR_t + ANTFRE_t) - \frac{5}{2}(ANTLOR_t + ANTSON_t)$$

,där $ANTMAN_t$, $ANTTIS_t$, ..., $ANTSON_t$ representerar antalet måndagar, tisdagar, ..., söndagar i månad t .

Kalenderkorrigering för påsken hanteras med hjälp av den inbyggda funktionen EASTER(d) där antalet dagar d , satts till 7.

Kalenderkorrigering av skottår görs genom att definiera kalendereffekten för februari som en rent proportionell justering till följd av att februari månad ett skottår innehåller 29 dagar, istället för 28 dagar. Den samlade kalendereffekten (skottårseffekt och övriga kalendereffekter sammantagna) tas fram i enlighet med följande instruktion:

1. Beräkna en skottårsjusterad serie, Y'

$$Y'_t = \begin{cases} \frac{28}{29} Y_t, & \text{om februari månad, skottår} \\ Y_t, & \text{för övrigt} \end{cases}$$

2. Beräkna övriga kalenderfaktorer, K_t och säsongfaktorer, S_t i X-12-ARIMA baserat på den skottårsjusterade serien, Y'
3. Beräkna den slutliga kalenderkorrigerade (KK) och säsongrensade serien (SR) som:

$$KK_t = \frac{Y'_t}{K_t}, \text{ om modellen är multiplikativ}$$

$$KK_t = Y'_t - K_t, \text{ om modellen är additiv}$$

$$SR_t = \frac{Y'_t}{K_t S_t}, \text{ om modellen är multiplikativ}$$

$$SR_t = Y'_t - K_t - S_t, \text{ om modellen är additiv}$$

Trendberäkning genomförs med hjälp av Arima X12.

3.2 Redovisningsförfaranden

Varje månad publiceras statistik över detaljhandeln på SCB:s webbplats i form av tabeller, diagram samt i Statistikdatabasen. Uppgifterna publiceras vanligtvis 28 dagar efter referensmånadens slut. I samband med varje månadspublicering skrivs en statistiknyhet som innehåller den viktigaste informationen om detaljhandeln den senaste perioden. En kortfattad variant av statistiknyheten finns som fotnot till tabellen

Ekonomiska indikatorer i Statistikdatabasen. Varje månad skickas uppgifter om detaljhandeln till Eurostat.

Varje kvartal publiceras månadsstatistik om övriga tjänstenärings på SCB:s webbplats i form av tabeller, diagram samt i Statistikdatabasen. Månadsuppgifter om tjänstesektorns omsättning publiceras 50 dagar efter referenskvartalets slut (då uppgifterna också skickas till Eurostat).

När *Omsättningsstatistiken* för en ny månad publiceras revideras också indexet för tidigare månader. Statistiken revideras mellan två till fyra månader bakåt i samband med publicering av en ny referensmånad beroende på var i kvartalet referensmånaden ligger. När momsdeklarationer inkommit till Skatteverket revideras statistiken för de ingående månaderna i det senast publicerade kvartalet, detta i samband med publiceringen av första månaden i efterföljande kvartal. Eftersom säsongrensningen är beroende av prognoser och modellval kan de säsongrensade uppgifterna revideras från januari 2000 och framåt vid varje publiceringstillfälle. Det gäller även de kalenderkorrigerade och trendskattade uppgifterna.

4 Slutliga observationsregister

4.1 Produktionsversioner

I det här dokumentet (SCBDOK) har framtagningen av nedanstående slutliga observationsregister beskrivits.

Register	Konjunkturstatistik för industrin
Registervariant	Omsättning inom tjänstesektorn
Registerversion	2015

Fortsatt dokumentation, av registrens detaljerade innehåll (i MetaPlus), finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder m.m. Dokumentationen finns på www.metadata.scb.se. Klicka dig fram med hjälp av namnen på Register, Registervariant och Registerversion som finns angivna i ovanstående tablå.

4.2 Arkiveringsversioner

Inga registerversioner har ännu arkiverats.

4.3 Erfarenheter från senaste undersökningsomgången

Inga särskilda erfarenheter finns från denna undersökningsomgång. Arbetet har gått enligt plan.

Bilaga 1 Introduktionsbrev

RO: Namn SCBID
Mottagare: Namn på kontaktperson
RO: Postadr, c/o adress
RO: Postadr, gata
RO: Postadr, postnr RO: Postadr, ort månad år

Omsättningsstatistik för *månad*

Ert företag har kommit med i urvalet för undersökningen Omsättningsstatistik. Urvalet är slumpmässigt. Ert företag kommer att behöva lämna uppgifter till oss varje månad. Ett företag är vanligtvis med i undersökningen i flera år – hur länge beror främst på företagets bransch och storlek. De största företagen i undersökningen är alltid med.

Statistiska centralbyrån (SCB) har fått i uppgift av riksdag och regering att mäta omsättningsutvecklingen månadsvis för företag inom handels- och tjänstebranscher.

Det är obligatoriskt att delta

De företag som blir utvalda till undersökningen Omsättningsstatistik är enligt lag skyldiga att lämna uppgifter. Mer information om detta finns på nästa sida. Er medverkan är mycket betydelsefull, då uppgifterna bl. a. används för beräkning av Bruttonationalprodukten (BNP).

Lämna uppgifterna för *månad* senast den *dat månad år*

Uppgifterna ska avse organisationsnummer: *ReOrgNr*

Gå in på www.scb.se/oms för mer information samt inloggning.

Användarnamn:	AnvändarID
Lösenord:	Lösenord

Tack för er medverkan!

Med vänlig hälsning

Josefine Rosshem
Undersökningsansvarig

Magdalena Hjartmyr
Insamlingsansvarig

Mer information finns på nästa sida

Kontakta oss gärna:
Telefon: 019-17 62 70
Fax: 019-17 70 87
E-post: insamling.oms@scb.se
Postadress: SCB DFO/FU 70189 Örebro
www.scb.se/oms

Så används de lämnade uppgifterna

De lämnade uppgifterna används av SCB även för att sammanställa detaljhandelsindex, omsättningsstatistik för tjänstesektorn, tjänsteproduktionsindex och restaurangindex som alla publiceras på SCB:s webbplats. Resultatet av Omsättning inom tjänstesektorn används även av olika branschorganisationer, företag, myndigheter, forskare med flera. Den ekonomiska statistiken har under senare år fått ett kraftigt ökat användningsområde och betydelsen för beslutsfattande och internationella jämförelser ökar.

Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken. Statistiken regleras även av förordningen (2001:100) om den officiella statistiken och SCB:s föreskrifter (SCB-FS 2015:4).

Samråd

Samråd har skett med Näringslivets Regelnämnd (NNR) och Regelrådet.

De lämnade uppgifterna skyddas

Uppgifterna som ni lämnar skyddas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). När uppgifterna redovisas kommer inga enskilda företag att kunna identifieras. Vid publicering kommer inga enskilda arbetsställen att kunna identifieras.

Information om personuppgifter

För att underlätta eventuella återkontakter med företaget sparar vi uppgiften om vem hos er som är kontaktperson för undersökningen.

SCB är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som SCB gör i denna undersökning.

Var och en har rätt att en gång per kalenderår få gratis information, i form av ett så kallat registerutdrag, om egna personuppgifter som hanteras på SCB. Ansökan om sådan information ska ske skriftligt och vara egenhändigt undertecknad. Man har rätt att begära att personuppgifterna rättas, blockeras eller raderas, om det skulle visa sig att de behandlats i strid med personuppgiftslagen.

Resultat

Resultatet publiceras på SCB:s webbplats, www.scb.se, 22–38 dagar efter den undersökta månadens utgång. Företag inom detaljhandeln (SNI 47) kan välja att få en särskild återrappport med branschstatistik.

Statistiska centralbyrån (SCB) är en statlig myndighet med uppgift att framställa och sprida statistik till bland andra beslutsfattare, forskare och allmänheten. All officiell statistik finns på www.scb.se.

[facebook.com/statisticssweden](https://www.facebook.com/statisticssweden)

[@SCB_nyheter](https://twitter.com/SCB_nyheter)

Bilaga 2 Frågeformulär

Månadens nettoomsättning

Tänk på att:

- Uppgifterna ska avse en enskild månad, dvs. inte ackumuleras.
- Alla belopp ska anges i tusental kronor. Ex: 1 miljon skrivs '1000'. Om värdet i en cell är 0 (noll), skriv 0.
- Uppgifterna ska anges i svenska kronor (SEK). Vid omräkning av värden från utländsk valuta ska helst dagskurs vid transaktionstillfället användas. Genomsnittskurs för den aktuella månaden kan också användas.
- Om begärda uppgifter inte finns i företagets redovisningssystem eller är svåra att beräkna, får uppgifterna uppskattas.

Vad var företagets nettoomsättning? (exklusive moms, inklusive export)

	September	Oktober	November
Nettoomsättning ⓘ	<input type="text"/> tkr	<input type="text"/> tkr	<input type="text"/> tkr
Fördelat på:			
Handel: ⓘ	<input type="text"/> tkr	<input type="text"/> tkr	<input type="text"/> tkr
Tjänster: ⓘ	<input type="text"/> tkr	<input type="text"/> tkr	<input type="text"/> tkr
Industriverksamhet: ⓘ	<input type="text"/> tkr	<input type="text"/> tkr	<input type="text"/> tkr

Kommentera gärna, t.ex. större variation mellan månaderna.

Månadens omsättning

Undersökningen genomförs i samarbete med HUI Research

Tänk på att:

- Uppgifterna ska avse en enskild månad, dvs. inte ackumuleras.
- Alla belopp ska anges i tusental kronor. Ex: 1 miljon skrivs '1000'. Om värdet i en cell är 0 (noll), skriv 0.
- Uppgifterna ska anges i svenska kronor (SEK). Vid omräkning av värden från utländsk valuta ska helst dagskurs vid transaktionstillfället användas. Genomsnittskurs för den aktuella månaden kan också användas.
- Om begärda uppgifter inte finns i företagets redovisningssystem eller är svåra att beräkna, får uppgifterna uppskattas.

Vad var företagets omsättning? (inklusive moms, exklusive export)

	September		Oktober		November	
Omsättning ⓘ	<input type="text"/>	tkr	<input type="text"/>	tkr	<input type="text"/>	tkr
därav Försäljning av fria handelsvaror: ⓘ	<input type="text"/>	tkr	<input type="text"/>	tkr	<input type="text"/>	tkr
därav E-handelsförsäljning ⓘ	<input type="text"/>	tkr	<input type="text"/>	tkr	<input type="text"/>	tkr
därav Butiksförsäljning	<input type="text"/>	tkr	<input type="text"/>	tkr	<input type="text"/>	tkr

Kommentera gärna, t.ex. större variation mellan månaderna.

Bilaga 3 Påminnelsebrev

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

RO: Namn SCBID
Mottagare: Namn på kontaktperson
RO: Postadr, c/o adress
RO: Postadr, gata
RO: Postadr, postnr RO: Postadr, ort dag månad år

Påminnelse om sista svarsdag

Omsättningsstatistik för månad

Ni glömmer väl inte att den **dat mån** är sista datum för att skicka in uppgifter för **mån** månad till undersökningen Omsättningsstatistik.

Om ni har lämnat uppgifterna under de senaste dagarna kan ni bortse från detta brev.

Det är obligatoriskt att delta

De företag som blir utvalda till Omsättningsstatistiken är enligt lag skyldiga att lämna uppgifter. Om Statistiska centralbyrån (SCB) trots påminnelser inte får in uppgifterna finns det risk för vitesföreläggande. Det betyder att företaget kan bli skyldigt att betala en avgift till följd av att inte ha lämnat in uppgifterna i tid. Observera att skyldigheten att lämna uppgifterna finns kvar, även om vitesföreläggande sker.

Lämna uppgifterna för **månad** senast **den datum månad år**

Uppgifterna ska avse organisationsnummer: **PeOrgNr**

Gå in på www.scb.se/oms, här finns inloggning och all information som ni behöver för att lämna uppgifterna.

Användarnamn:	AnvändarID
Lösenord:	Lösenord

Tack för er medverkan!

Med vänlig hälsning

Josefine Rosshem
Undersökningsansvarig

Magdalena Hjartmyr
Insamlingsansvarig

Mer information finns på nästa sida

Kontakta oss gärna:
Telefon: 019-17 62 70
Fax: 019-17 70 87
E-post: insamling.oms@scb.se
Postadress: SCB DFO/FU 701 89 Örebro
www.scb.se/oms

Så används de lämnade uppgifterna

Undersökningen är en av de främsta källorna när man tar fram Bruttonationalprodukten (BNP). De lämnade uppgifterna används av SCB även för att sammanställa detaljhandelsindex, omsättningsstatistik för tjänstesektorn, tjänsteproduktionsindex och restaurangindex som alla publiceras på SCB:s webbplats. Resultatet av Omsättning inom tjänstesektorn används även av olika branschorganisationer, företag, myndigheter, forskare med flera. Den ekonomiska statistiken har under senare år fått ett kraftigt ökat användningsområde och betydelsen för beslutsfattande och internationella jämförelser ökar.

Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken. Statistiken regleras även av förordningen (2001:100) om den officiella statistiken och SCB:s föreskrifter (SCB-FS 2015:4).

Samråd

Samråd har skett med Näringslivets Regelnämnd (NNR) och Regelrådet.

De lämnade uppgifterna skyddas

Uppgifterna som ni lämnar skyddas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). När uppgifterna redovisas kommer inga enskilda företag att kunna identifieras. Vid publicering kommer inga enskilda arbetsställen att kunna identifieras.

Information om personuppgifter

För att underlätta eventuella återkontakter med företaget sparar vi uppgiften om vem hos er som är kontaktperson för undersökningen.

SCB är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som SCB gör i denna undersökning.

Var och en har rätt att en gång per kalenderår få gratis information, i form av ett så kallat registerutdrag, om egna personuppgifter som hanteras på SCB. Ansökan om sådan information ska ske skriftligt och vara egenhändigt undertecknad. Man har rätt att begära att personuppgifterna rättas, blockeras eller raderas, om det skulle visa sig att de behandlats i strid med personuppgiftslagen.

Resultat

Resultatet publiceras på SCB:s webbplats, 22–38 dagar efter den undersökta månadens utgång. Företag inom detaljhandeln (SNI 47) kan välja att få en särskild återrapport med branschstatistik.

Statistiska centralbyrån (SCB) är en statlig myndighet med uppgift att framställa och sprida statistik till bland andra beslutsfattare, forskare och allmänheten. All officiell statistik finns på www.scb.se.

facebook.com/statisticsweden

[@SCB_nyheter](https://twitter.com/SCB_nyheter)